

УДК 347.122

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.69>

О. М. Лисак

здобувач

Приватної установи «Науково-дослідний інститут публічного права»

СУБ'ЄКТИ ЗАХИСТУ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ У ПОРЯДКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

У статті досліджено суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства. Зроблено висновок, що Суб'єктами захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства доцільно визнати особу, яка є носієм прав та обов'язків в адміністративно-судочинних правовідносинах з приводу відправлення правосуддя адміністративними судами. Категорія «суб'єкт захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства» охоплює дві складові: правову здатність набуття суб'єкта та адміністративну правосуб'єктність, якою конкретизується правовий статус.

В адміністративному судочинстві поняття «суб'єкт» є більш широким поняттям у порівнянні з категорією «учасник». Відповідно суб'єктом захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства можна визнати фізичну та юридичну особу, яка має правові підстави та можливості, що відтворюються через адміністративну процесуальну правосудність.

Суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства доцільно поділити на суб'єктів здійснення адміністративного процесу, суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів, що мають особистий інтерес та суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів, що сприяють досягненню мети адміністративного процесу.

До суб'єктів здійснення адміністративного процесу доцільно віднести адміністративні суди, суб'єктів владних повноважень, а також всі державні формування та органи місцевого самоврядування, наділені владними повноваженнями щодо захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства, зокрема пов'язаного з їх розглядом та вирішенням. До суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів, що мають особистий інтерес доцільно віднести сторони провадження (як колективні, так й індивідуальні суб'єкти), зокрема заявники, позивачі, відповідачі, треті особи, а також їхні представники тощо (фізичні та юридичні особи). До суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів, що сприяють досягненню мети адміністративного процесу варто віднести тих осіб, які не мають особистої зацікавленості у справі, зокрема представники органів публічної влади, представники суспільних (громадських) інтересів, експерти, спеціалісти, перекладачі, члени НКР тощо.

Ключові слова: суб'єкти, захист права приватної власності, спеціальні правові режими, адміністративне судочинство.

Постановка проблеми. В Україні розроблена система правових актів, яка формує систему адміністративного правосуддя та містить найбільш загальні та важливі адміністративно-правові норми, включаючи акти Верховної Ради, Прези-

дента України та Кабінету Міністрів України.

Адміністративно-процесуальне право має вирішальне значення для захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства. Зокрема його положення регулюють питання, пов'я-

зані з адміністративним провадженням та забезпечують ефективний механізм захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства.

Варто вказати, що до суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства доцільно віднести всіх учасників захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства, зокрема: фізичні та юридичні особи, суб'єкти владних повноважень тощо. Так, згідно ч. 4 ст. 5 КАС України, суб'єкти владних повноважень мають право звернутися до адміністративного суду виключно у випадках, визначених Конституцією та законами України [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суб'єкти захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства фрагментарно в межах інших суміжних проблематик досліджувались у публікаціях О. І. Безпалової, Ю.А. Волкової, С.М. Гусарова, О. В. Джафарової, Л. В. Козлової, Ю.О. Легези, О.І. Миколенка, Р. С. Мельника та ін..

Мета статті. Дослідити суб'єкти захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства.

Виклад основного матеріалу. До правовідносин, які складаються щодо здійснення адміністративного судочинства адміністративними судами, залучаються суб'єкти права, які мають різну організаційно-правову форму, процесуальні повноваження й власну мету участі в адміністративному процесі. Такі суб'єкти є учасниками адміністративного (судового) процесу: учасники справи (сторони, треті особи) (ст. 42 КАС України); органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб (ч. 2 ст. 42, ст. 53 КАС України); представники (ст. 55 КАС України); інші учасники адміністративного процесу (помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач, спеціаліст) (ст.ст. 61–71 КАС України) [1].

Очевидно, що адміністративний суд до переліку учасників адміністративного процесу не належить, оскільки він наділений відмінним від цих учасників обсягом процесуальних повноважень і виконує в адміністративному процесі особливі завдання – захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень суб'єктів владних повноважень (ч. 1 ст. 2 КАС України) [1].

Слід акцентувати увагу на тому, що термін «суб'єкт» у КАС України законодавець вживає виключно відносно визначення суб'єкта владних повноважень - орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень (п.7 ст. 3 КАС України [1]).

Саме тому у наукових колах можна зустріти підхід, згідно якого поняття «суб'єкт» та «учасник» ототожнюються. Зокрема, «учасник» розглядається, як суб'єкт з особливою спеціальною процесуальною правоздатністю, яку визнає держава у спеціальному порядку [2, с. 110].

У словниковій літературі «суб'єкт» визначається, як істота, здатна до пізнання навколишнього світу, об'єктивної дійсності й до цілеспрямованої діяльності; особа, якій належить активна роль у певному процесі [3, с. 879], тоді як «учасник» – це той, хто бере участь у чому-небудь, входить до складу групи осіб [3, с. 991].

Більше того у спеціальній літературі пропонуються різні класифікації суб'єктів адміністративного судочинства. На наш погляд, найбільш обґрунтовано, доцільно визнати класифікацію, згідно якої суб'єкти адміністративного судочинства мають бути об'єднані у такі групи, як: суб'єкти здійснення адміністративного процесу (лідуючі, провідні); суб'єкти, що мають особистий інтерес; суб'єкти, що сприяють досягненню мети адміністративного процесу [4].

Таким чином адміністративний суд доцільно визнати суб'єктом захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства.

Система адміністративних судів в Україні складається з Верховного Суду, апеляційних судів та окружних адміністративних судів. Завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [1].

Крім того проаналізувавши норми Кодексу адміністративного судочинства України, можна зробити висновок, що існують такі суб'єкти, які хоча й не були учасниками адміністративного процесу, але долучаються до нього: 1) заінтересовані особи, щодо яких застосовано або буде застосовано нормативно-правовий акт, який оскаржується в адміністративному суді (ч.ч. 2, 7 ст. 264 КАС України); 2) особи, які не брали участі у справі, якщо апеляційний адміністративний суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки (ст.ст. 293, 302 КАС України); 3) особи, які не брали участі у справі, якщо суд касаційної інстанції вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки (ст.ст. 328, 336 КАС України); 4) фахівці Науково-консультативної ради при Верховному Суді щодо підготовки наукового висновку щодо застосування норми права, питання щодо якого стало підставою для передачі справи на розгляд Великої Палати (ст. 347 КАС України) [1].

Отже, в адміністративному процесі, крім адміністративного суду, який розглядає і вирішує адміністративну справу, також можуть бути присутні: 1) учасники адміністративної справи (ст. 42 КАС України); 2) представники сторони, третьої особи в адміністративній справі, особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, законні представники (ст.ст. 55, 56 КАС України); 3) інші учасники адміністративного процесу (ст.ст. 61–71 КАС України); 4) суб'єкти, які не були учасниками адміністративного процесу, але долучаються до нього (ч. 7 ст. 264, ст.ст. 293, 302, 328, 336, 347 КАС України) [1].

Критеріями класифікації учасників адміністративного процесу є мета та роль

їх участі у процесі, а саме: 1) обов'язок здійснювати повноваження в адміністративному процесі; такий обов'язок виконується органами та особами, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, представником, іншими учасниками адміністративного процесу (помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач, спеціаліст); 2) захист власних суб'єктивних прав, свобод, інтересів; такий захист здійснюють сторони, треті особи; 3) захист суб'єктивних прав, свобод, інтересів інших осіб; такий захист здійснюють представники сторін і третіх осіб, органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб; 4) забезпечення розгляду і вирішення адміністративної справи – помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач, спеціаліст.

Відповідно до цих критеріїв учасники адміністративного процесу можуть бути поділені на такі групи (види): 1) учасники адміністративної справи (ст. 42 КАС України): сторони – позивач, відповідач (ст. 46 КАС України); треті особи (ст. 49 КАС України); органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб (ст. 53 КАС України); 2) представники (ст.ст. 55, 56 КАС України); 3) інші учасники адміністративного процесу (ст. 61 КАС України): помічник судді (ст. 62 КАС України); секретар судового засідання (ст. 63 КАС України); судовий розпорядник (ст. 64 КАС України); свідок (ст. 65 КАС України); експерт (ст. 68 КАС України); експерт з питань права (ст. 69 КАС України); перекладач (ст. 71 КАС України); спеціаліст (ст. 70 КАС України); 4) суб'єкти, які не були учасниками адміністративного процесу, але долучаються до нього: заінтересовані особи, щодо яких застосовано або буде застосовано нормативно-правовий акт, який оскаржується в адміністративному суді (ч. 7 ст. 264 КАС України); особи, які не брали участі у справі, якщо апеляційний адміністративний суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки (ст.ст. 293, 302 КАС України);

особи, які не брали участі у справі, якщо суд касаційної інстанції вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки (ст.ст. 328, 336 КАС України); фахівці Науково-консультативної ради при Верховному Суді щодо підготовки наукового висновку щодо застосування норми права, питання щодо якого стало підставою для передачі справи на розгляд Великої Палати (ст. 347 КАС України) [1].

Таким чином доцільно визнати, що адміністративне судочинство характеризується широким колом різноманітних суб'єктів – учасників адміністративно-судочинних відносин. Відповідно до них доцільно віднести й суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства. Учасники справи (сторони, треті особи), за винятком органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, – беруть участь у розгляді та вирішенні адміністративної справи у зв'язку із захистом власних суб'єктивних прав, свобод, інтересів. Сторонами в адміністративному процесі є позивач і відповідач (ч. 1 ст. 46 КАС України [1]).

Варто вказати, що ст. 19 КАС України визначає справи, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів. Враховуючи те, що за сучасних умов держава дедалі активніше втручається у приватні відносини задля захисту та забезпечення прав власника.

Питання вилучення майна в умовах воєнного стану також стало одним з основоположних питань щодо підсудності спорів про вилучення майна в умовах воєнного стану, оскільки такі спори безпосередньо стосуються захисту права власності громадян., оскільки у справах щодо оскарження рішень про реквізицію наявний як публічно правовий елемент, а саме розпорядження військового командування як акт суб'єкта владних повноважень, так і приватно-правовий, оскільки такі спори безпосередньо стосуються захисту права власності громадян [5].

Право звернутися з адміністративним позовом про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з

мотивів суспільної необхідності мають органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які відповідно до закону можуть викуповувати ці об'єкти для суспільних потреб. Адміністративні справи про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності розглядаються та вирішуються апеляційним адміністративним судом за місцем розташування нерухомого майна, що підлягає примусовому відчуженню (частина перша та друга статті 267 КАС України).

Касаційний суд зауважує, що законодавець визначив юрисдикцію адміністративних судів з розгляду справ про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності (статті 350, 351 ЦК України). Вирішення спорів щодо реквізиції чинним законодавством до адміністративного судочинства не віднесений [6].

При виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування відповідних норм права, викладені в постановках Верховного Суду (частини четвертої статті 263 ЦПК України).

У постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 28 червня 2023 року в справі № 686/8141/22 (провадження № 61-5313св23) зазначено, що [7] відповідно до вимог статті 316, 317, 319 ЦК України право власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі, інших осіб. Власникові належать права володіння, користування та розпорядження своїм майном. Власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Держава не втручається у здійснення власником права власності. Діяльність власника може бути обмежена чи припинена або власника може бути зобов'язано допустити до користування його майном інших осіб лише у випадках і в порядку, встановлених законом.

Відповідно до частини другої статті 353 ЦК України в умовах воєнного або надзви-

чайного стану майно може бути примусово відчужене у власника з наступним повним відшкодуванням його вартості.

Підсумовуючи, не є публічно-правовим спір між суб`єктом владних повноважень та суб`єктом приватного права - фізичною особою, у якому дії суб`єкта владних повноважень спрямовані на виникнення, зміну або припинення цивільних прав фізичної особи. У такому випадку - це спір про право цивільне, незважаючи на те, що у спорі бере участь суб`єкт публічного права.

Предметом спору у цій справі є оскарження розпорядження та акта щодо примусового відчуження транспортного засобу позивача, а отже, спір, що виник між сторонами у цій справі, стосується майнових прав позивача та має приватно-правовий характер. Спірні правовідносини виникли внаслідок прийняття рішення про примусове відчуження майна, яке порушує, на думку позивача, його права, а тому у позивача виникла необхідність захисту свого цивільного права, у зв`язку з чим він правомірно звернувся до суду із позовом в порядку цивільного судочинства.

Вказаного суд апеляційної інстанції не врахував та при вирішенні питання юрисдикції спору не оцінив належним чином предмет спору та характер спірних правовідносин, у зв`язку з чим дійшов помилкового висновку про те, що спір підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства. Наведене узгоджується із висновком, сформульованим Верховним Судом у постанові від 14 лютого 2023 року у справі № 904/868/22, на який заявник посилається у касаційній скарзі.

У справі, що переглядається, позивач пред`явив позовні вимоги про визнання недійсним та скасування акту про примусове відчуження або вилучення майна та витребування у військової частини і передавання цього майна позивачу; апеляційний суд не звернув уваги, що законодавець визначив юрисдикцію адміністративних судів з розгляду справ про примусове відчуження земельної ділянки, інших об`єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності (статті 350, 351 ЦК України). Вирішення спорів щодо ревізії чинним законодав-

ством до адміністративного судочинства не віднесений.

Тому суд апеляційної інстанції зробив помилковий висновок про належність цього спору до адміністративної юрисдикції та наявність підстав для закриття провадження у справі.

Проте на нашу думку більш слушним є як раз підхід суду апеляційної інстанції у цій справі, який вказав, що «враховуючи, що позивач у даній справі оскаржив рішення посадових осіб суб`єкта владних повноважень, вчинені при реалізації ними своїх владних управлінських функцій, то, керуючись загальними правилами, така позовна вимога підлягає розгляду адміністративним судом.

Сам лише обраний позивачем спосіб захисту порушених прав шляхом витребування примусово відчуженого майна, не може свідчити про цивільно-правовий характер даного спору. Захист прав у адміністративному судочинстві не обмежується певним переліком та може здійснюватися у різні способи, у тому числі, які є більш характерними для інших видів судочинства.

Таким чином, колегія суддів вважає, що оскільки позовна вимога про витребування майна, вилученого на підставі рішення суб`єкта владних повноважень, пред`явлена позивачем в одному провадженні з вимогою вирішити публічно-правовий спір щодо оскарження рішення суб`єкта владних повноважень (акта про примусове відчуження або вилучення майна), відповідно до положень КАС України, вказаний спір підлягає вирішенню в порядку адміністративного судочинства та предметно підсудний окружному адміністративному суду [8].

Доцільно підкреслити, що захист прав у адміністративному судочинстві не обмежується певним переліком та може здійснюватися у різні способи, у тому числі, які є більш характерними для інших видів судочинства, як слушно зауважив суд апеляційної інстанції, саме тому алогічно виглядає посилення суду касаційної інстанції, що критеріями розмежування судової юрисдикції, зокрема господарської та цивільної юрисдикції, тобто передбаченими законом умовами, за яких

певна справа підлягає розгляду за правилами того чи іншого виду судочинства, є суб'єктний склад учасників правовідносин, зміст їх прав та обов'язків, предмет спору та характер спірних правовідносин у їх сукупності. Крім того, таким критерієм може бути пряма вказівка в законі на вид судочинства, у якому розглядається визначена категорія справ та/або спорів [9].

Безпосередньо у цій справі саме суб'єктний склад учасників правовідносин, зміст їх прав та обов'язків, предмет спору та характер спірних правовідносин у їх сукупності вказує на доцільність її розгляду за правилами адміністративного судочинства. Навіть вказівка Верховного Суду, що «вирішення спорів щодо реквізиції чинним законодавством до адміністративного судочинства не віднесений» не можна вважати абсолютною підставою для віднесення цих категорій справ до інших юрисдикцій, а не розгляду їх адміністративними судами. На нашу думку, трактування факту відсутності нормативного врегулювання певного питання, як підстави для вирішення судової справи, має зумовити аналіз всіх необхідних критеріїв, які мають бути враховані під час вирішення питання щодо юрисдикційного розмежування.

Хоча Верховний Суд і вказує, що не є публічно-правовим спір між суб'єктом владних повноважень та суб'єктом приватного права - фізичною особою, у якому дії суб'єкта владних повноважень спрямовані на виникнення, зміну або припинення цивільних прав фізичної особи. У такому випадку - це спір про право цивільне, незважаючи на те, що у спорі бере участь суб'єкт публічного права. Проте предметом спору у цій справі є оскарження розпорядження та акта щодо примусового відчуження транспортного засобу позивача, а отже, спір, що виник між сторонами у цій справі (суб'єктом владних повноважень та особою), стосується оскарження індивідуального акта та має публічно-правовий характер [10].

У зв'язку з наведеним, пропонуємо внести зміни до ст. 267 КАС України «Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове

відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності» та викласти у такій редакції:

Ст. 267 «Особливості провадження у справах за адміністративними позовами щодо оскарження рішень суб'єкта владних повноважень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності про примусове відчуження майна в умовах спеціальних правових режимів».

1. Право звернутися з адміністративним позовом щодо оскарження рішень суб'єкта владних повноважень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності про примусове відчуження майна в умовах спеціальних правових режимів мають фізичні чи юридичні особи.

2. Адміністративні справи щодо оскарження рішень суб'єкта владних повноважень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності про примусове відчуження майна в умовах спеціальних правових режимів розглядаються та вирішуються апеляційним адміністративним судом за місцезнаходженням відповідача, крім випадків, визначених цим Кодексом.

3. Позовна заява щодо оскарження рішень суб'єкта владних повноважень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності про примусове відчуження майна в умовах спеціальних правових режимів подається до адміністративного суду без сплати судового збору.

4. Суд вирішує адміністративні справи щодо оскарження рішень суб'єкта владних повноважень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності про примусове відчуження майна в умовах спеціальних правових режимів за правилами загального позовного провадження.

5. У рішенні адміністративного суду про задоволення позову зазначається інформація про: об'єкт примусового відчуження; умови попереднього повного відшкодування вартості майна, збитків, заподіяних власнику внаслідок примусового відчуження, та їх розмір, визначений відповідно до закону; строк, протягом

якого власник має звільнити/передати майно; джерело фінансування витрат, пов'язаних із примусовим відчуженням.

б. Судом апеляційної інстанції у справах щодо оскарження рішень суб'єкта владних повноважень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності про примусове відчуження майна в умовах спеціальних правових режимів є Верховний Суд. Судові рішення Верховного Суду набирають законної сили з моменту проголошення і не можуть бути оскаржені.

Висновки. Суб'єктами захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства доцільно визнати особу, яка є носієм прав та обов'язків в адміністративно-судочинних правовідносинах з приводу відправлення правосуддя адміністративними судами. Категорія «суб'єкт захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства» охоплює дві складові: правову здатність набуття суб'єкта та адміністративну правосуб'єктність, якою конкретизується правовий статус.

В адміністративному судочинстві поняття «суб'єкт» є більш широким поняттям у порівнянні з категорією «учасник». Відповідно суб'єктом захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства можна визнати фізичну та юридичну особу, яка має правові підстави та можливості, що відтворюються через адміністративну процесуальну правоздатність.

Суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства доцільно поділити на суб'єктів здійснення адміністративного процесу, суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів, що мають особистий інтерес та суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів, що сприяють досягненню мети адміністративного процесу.

До суб'єктів здійснення адміністративного процесу доцільно віднести адміні-

стративні суди, суб'єктів владних повноважень, а також всі державні формування та органи місцевого самоврядування, наділені владними повноваженнями щодо захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів у порядку адміністративного судочинства, зокрема пов'язаного з їх розглядом та вирішенням.

До суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів, що мають особистий інтерес доцільно віднести сторони провадження (як колективні, так й індивідуальні суб'єкти), зокрема заявники, позивачі, відповідачі, треті особи, а також їхні представники тощо (фізичні та юридичні особи).

До суб'єктів захисту права приватної власності в умовах спеціальних правових режимів, що сприяють досягненню мети адміністративного процесу варто віднести тих осіб, які не мають особистої зацікавленості у справі, зокрема представники органів публічної влади, представники суспільних (громадських) інтересів, експерти, спеціалісти, перекладачі, члени НКР тощо.

Список використаної літератури:

1. Кодекс адміністративного судочинства України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
2. Барабаш Т. М. Категорія "суб'єкт" у кримінальному процесі України Наукові записки Інституту законодавства ВРУ. 2012. № 3. С. 110–114
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2003. 1440 с.
4. Гончарук С. Т. Адміністративний процес: навч. посіб. / С. Т. Гончарук. К.: НАУ, 2012. 184 с.
5. Марущак М. Судові спори щодо права власності в умовах воєнного стану URL: <https://sk.ua/uk/sudovi-spori-shhodo-prava-vlasnosti-v-umovah-voienno-go-stanu/>
6. Постанова ВС від 13.09.2023 р. № 707/1298/22 Вирішення спорів щодо реєстрації віднесено до цивільної юрисдикції, URL: [URL: https://sud.ua/uk/news/publication/282982-u-muzhchiny-prinuditelno-izyali-avto-v-polzu-voinskyoy-](https://sud.ua/uk/news/publication/282982-u-muzhchiny-prinuditelno-izyali-avto-v-polzu-voinskyoy-)

- chasti-verkhovnyu-sud-reshil-vopros-yurisdiktsii-spora
7. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 28 червня 2023 року в справі № 686/8141/22 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111939290>
8. Постанова Черкаського апеляційного суду від 07 березня 2023 року у справі № 707/1298/22 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109421565>
9. Про визначення юрисдикції спору, URL: <https://pravo.ua/articles/pro-vyznachennia-iurysdyktsii-sporu/>
10. Постанова КЦС ВП від 28.06.2023 року у справі №686/8141/22. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_ktss_vp_vid_28_06_2023_roku_u_spravi_686_8141_22/

Lysak O. M. Subjects protecting private property rights under special legal regimes in administrative proceedings

The article studies the subjects of protection of private property rights in the conditions of special legal regimes in the order of administrative proceedings. It is concluded that it is advisable to recognize a person who is the bearer of rights and obligations in administrative legal relations regarding the administration of justice by administrative courts as subjects of protection of private property rights under special legal regimes in administrative proceedings. The category of «subject of protection of private property rights under special legal regimes in administrative proceedings» includes two components: the legal ability to acquire the subject and administrative legal personality, which specifies the legal status.

In administrative proceedings, the concept of «subject» is a broader concept compared to the category of «participant». Accordingly, the subject of protection of private property rights under special legal regimes in administrative proceedings can be recognized as an individual and legal entity that has legal grounds and opportunities that are reproduced through administrative procedural legal capacity.

It is advisable to divide the subjects of protection of private property rights under special legal regimes in administrative proceedings into subjects of administrative process, subjects of protection of private property rights under special legal regimes of personal interest and subjects of protection of private property rights under special legal regimes that contribute to the achievement of the goal of administrative process.

It is advisable to include administrative courts, subjects of power, as well as all state formations and local self-government bodies vested with authority to protect the right of private property under special legal regimes in the order of administrative proceedings, in particular related to their consideration and resolution. The subjects of protection of private property rights under special legal regimes of personal interest, it is advisable to include the parties to the proceedings (both collective and individual subjects), in particular applicants, plaintiffs, defendants, third parties, as well as their representatives, etc. (individuals and legal entities). The subjects of protection of private property rights under special legal regimes that contribute to the achievement of the goal of the administrative process include those persons who do not have a personal interest in the case, in particular, representatives of public authorities, representatives of public (public) interests, experts, specialists, translators, members of the NKR, etc.

Key words: subjects, protection of private property rights, special legal regimes, administrative proceedings.